

Pääministeri Petteri Orpo
Valtiovarainministeri Riikka Purra

Työntekijälle rikosprosessista aiheutuneet neuvonta- ja oikeudenkäyntikulut tulee säätää verovapaiksi

Korkein hallinto-oikeus julkaisi 11.12.2023 vuosikirjapäätöksen KHO 2023:116, jonka mukaan työnantajan suorittama toimittajaa koskevassa rikosasiassa neuvonanto- ja oikeudenkäyntikuluja, toimittajalle muodostui työnantajan maksamista kuluista veronalaista palkkaa. Toimittajaa vastaan oli nostettu rikossyyte lehdessä julkaistun artikkelin takia, ja työnantaja oli katsonut, että rikosasian ajaminen parhaalla mahdollisella tavalla oli sen intressissä ja oli ottanut vastattavakseen toimittajan puolustuskulut.

KHO:n päätös merkitsee sitä, että jos työntekijä joutuu työtehtävien suorittamisen takia rikosprosessiin, työnantaja ei voi korvata työntekijälle tämän avustamisesta aiheutuneita neuvonanto- ja oikeudenkäyntikuluja verovapaasti. KHO totesi perusteluissaan, että vaikka toimittajan työtehtäviin oli kuulunut sanomalehdessä julkaistavien artikkelien laatiminen, hänen työtehtäviinsä ei kuitenkaan ollut katsottava kuuluneen vastaajana oleminen rikosasiaa koskevassa oikeudenkäynnissä.

Työntekijä voi joutua tavanomaisten työtehtäviensä suorittamisen vuoksi rikosprosessin kohteeksi, vaikka olisi huolellisesti noudattanut työnantajansa ohjeistusta, eikä työnantajan hyväksi tehtävältä työltä voida siksi vaatia riskittömyyttä. Esimerkiksi lääkäri voi saada syytteen vammantuottamuksesta, raskaan ajoneuvon kuljettaja kuolemantuottamuksesta, työnjohtaja työturvallisuusrikoksesta tai pörssi-yhtiön talousjohtaja arvopaperimarkkinoita koskevasta tiedottamisrikoksesta. Työntekijän työssään suorittamien tai suorittamatta jättämien tointen mahdollinen oikeudenvastaisuus on selvitettävissä vasta jälkikäteen ja vaikka työntekijä mahdollisesti pitkänkin oikeusprosessin päätteeksi todettaisiin syyttömäksi, KHO:n päätöksen perusteella työnantajan korvaamat juristikulut ovat työntekijän palkkaa. Tilanne on työntekijän kannalta kohtuuton. Juridisen puolustautumisen näkökulmasta on myös huomattava, että työntekijällä itsellään ei välttämättä ole riittäviä taloudellisia resursseja vastata puolustautumiskustannuksistaan tehokkaasti ja yksilöllisten taloudellisten olosuhteiden vuoksi on mahdollista, ettei tämä saa edes pankista lainaa.

Lisäksi on syytä huomioida, että työntekijää koskevan rikosepäilyn yhteydessä ei ole harvinaista, että esitutkinnan alkuvaiheessa edes työntekijän oikeudellinen avustaja ei pysty arvioimaan, koskeeko mahdollinen syyte tahallista vai tuottamuksellista tekemuotoa. Työntekijän tehokkaan puolustautumisen näkökulmasta on kuitenkin tärkeää, että oikeudellisten neuvontakulujen verovapaus koskee myös esitutkintavaihetta. On huomattava, että verovelvollisen ei ole mahdollista hakea Verohallinnolta verotusta koskevaa ennakkoratkaisua ennen kuin tapauksen tosiseikat ovat selvillä.

KHO:n päätös koski rikosprosessissa syytettynä olevaa työntekijää. Verotuksen ennakoitavuuden näkökulmasta ja oikeudellisen epävarmuuden poistamiseksi on tarpeellista, että samalla selkeytetään myös työnantajan maksamien oikeudenkäyntikulujen verokohtelua tilanteessa, jossa työntekijä on rikosasiassa asianomistajan asemassa. Tällainen tilanne on käsillä esimerkiksi silloin, kun myymälävaras pahoinpitelee myyjää tai potilas vahingoittaa ensiavun työntekijää. Vallitsevan oikeustajun kanssa on ristiriidassa, että työnantajan maksaessa työtehtävissään rikoksen uhriksi joutuneen työntekijän juristikustannuksia, työntekijälle syntyisi veronalainen etuus.

Työntekijän näkökulmasta tilanne on kohtuuton, ja siksi me allekirjoittaneet järjestöt esitämme, että

- valtiovarainministeriössä käynnistettäisiin viipymättä lainvalmistelu tuloverolain muuttamiseksi siten, että **työnantajan työntekijän puolesta rikosasiassa suorittamista neuvonta- ja oikeudenkäyntikuluista ei muodostu työntekijälle veronalaista etuutta, jos työntekijän teko tai laiminlyönti on tapahtunut osana työtehtävien suorittamista.**

Helsingissä 21. päivänä joulukuuta 2023

Akava
Pasi Sorjonen

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Anita Isomaa

Keskuskauppakamari
Tomi Viitala

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
Niko Pankka

STTK
Seppo Nevalainen

Suomen Yrittäjät
Laura Kurki